

SILVIA BYSTRICĀNOVÁ

TICHO NIKDY NEMLČÍ

Silvia Bystričanová

Ticho nikdy nemlčí

Silvia Bystričanová

Ticho nikdy nemlčí

slovar

Copyright © Silvia Bystričanová 2021
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2021

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného, alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-5311-2

*Túto knihu venujem čitateľom, ktorí v knihách nehľadajú
vzrušenie či oslobodenie od nudy, ale hľadajú ďalšie podoby
bytia a ďalšie možnosti, ako nazerať na život.
Kto hľadá, nachádza.*

Španielsky básnik Samuel Ha-Nagid v 11. storočí napísal:

„Kdo nakoupí si stovky knih
a tisíc vecí se z nich doví,
leč svoje srdce nemá v nich,
ten podobá se mrzákovi,
jenž lidskou nohou kreslí rád,
na vlastní neumí však stát.“

Z knihy *Jidiš pro radost*, Leo Rosten,
vydavateľstvo Academia 1998
(Preložil Ota Ornest)

Prológ

Niektoré udalosti sa vám musia stať, aby ste im uverili, a niektorých ľudí musíte stretnúť, aby ste spoznali seba.

Matka trvala na tom, že po dvoch dcérach si jej vytúžený syn zaslúži silné meno a nazvala ho Dionýz. Len ten muž, ktorý vyrastá medzi tolkými ženami, vie, koľko podôb má žena a aké neľahké je spoznať ju natoľko, aby rozumel všetkým jej dňom. Po dvadsiatich piatich rokoch bol presvedčený, že je už schopný všetko pochopiť, ale všeličo ešte nechápať. Počas jednej zimy na návšteve u starých rodičov v malom meste zistil, aký vzácny človek je jeho starý otec Melichar a akou ohromnou láskou ho zahŕňa babka Anna. Toto zistenie mu ponúklo jeden z najväčších životných darov. Dar poznania.

Svet má svoje nedokonalosti a človek sa stáva dokonalým práve svojím poznaním.

A ako Adonaj

Annine stopy sa strácali v snehu čoraz rýchlejšie. Úzky chodník odrazu zmizol pod husto pribúdajúcimi vločkami. Snažila sa udržať rovnováhu, čo sa jej chvíľami v členkových topánkach na opätku vymykalo spod kontroly. Každé pošmyknutie sprevádzal piskľavý výkrik plný strachu z toho, že spadne a ublíži si. Po každom takomto spontánnom výkriku sa zahanbila a nervózne sa obzerala, či ju niekto nevidí, akoby výkrik vnímala ako prejav slabosti, nehodný diváka. Křčovitito si na krku pridržiavala šatku a v tenkom kabáte sa chvela od zimy. Nechápala, ako sa tak náhle mohlo zmeniť novembrové počasie. Pred troma hodinami sa mestečko tešilo zime, ktorá sa podobala pôvabnej jeseni, a teraz by uvítala rukavice, šál a pevné topánky bez opätku. Skrehnuté telo oslabovalo jej myseľ. Chcela byť doma čo najskôr, preto sa vybrala skratkou, ktorú poznali len domáci, a aj tí ju využívali málokedy, pretože všetci chodili autom. Zotmelo sa. Oči privykli na slabo osvetlenú cestu, ktorá pokračovala nedokončenou slepou ulicou, pripravenou na ďalšiu výstavbu domov. Zatiaľ ju lemovali husté kríky zbavené listov, ktoré v prítmí vyzerali strašidelne.

Len jeden dom, ktorý tu stál ešte predtým, ako sa sem Anna s manželom Melicharom prisťahovali, mal po obvode pozemku vysoký kovaný plot, do ktorého boli vrastené husto vysadené smrek. Z dobre ukrytého domu bolo vidieť len kúsok strechy. Opatrne našľapovala a sem-tam sa pridržovala pľota. Až dnes si uvedomila, aké osamelé bývanie poskytuje táto ulica a tento dom. Občas síce zahliadla, ako do ulice vchádza strieborné esuvéčko s tmavými sklami, ale len málokedy zachytila pohľad ženy za volantom. Nohy jej vyhodilo do vzduchu a Anna opäť vykrikla. Dopadla na chrbát a zostala nepohnuto ležať. Vločky jej rýchlo sadali na tvár, akoby ju chceli prikryť bielou perinou. Zhlboka sa nadýchla a oprela sa o lakete. Svetlá prichádzajúceho auta jej osvietili tvár. Auto zastalo tesne pred ňou, dvere sa otvorili a žena približne vo veku jej dcéry jej pribehla na pomoc.

„Ste v poriadku? Neublížili ste si?“

Anna neodpovedala, len pokrútila hlavou. Mala pocit, akoby na ňu niekto položil ťažké závažie. Dovolila žene, aby jej pomohla vstať, a bola veľmi vďačná, že sa má o koho oprieť. Už necítila chlad, len chvenie, ktoré z jej nôh urobilo drevené paličky, neschopné pohybu.

„Naozaj ste v poriadku?“

Anna prikývla a snažila sa na ženu povzbudzujúco usmiať, aby ju presvedčila, že to zvládne, že sa len zľakla.

Žena sa pozrela na jej topánky a pokrútila hlavou.

„To ani nemohlo skončiť inak než pádom. Podďte, odvezem vás domov.“

Anna dovolila, aby ju neznáma objala okolo drieku a ona sa jej prstami zaborila do ramena. Pocítila hebkosť drahej kožušiny aj príjemné teplo, ktoré ju náhle objalo.

„Vy ste na rozdiel odo mňa vedeli, že dnes bude snežiť?“
prehovorila Anna.

„Vraciam sa zo služobnej cesty. Zďaleka. Vždy nosím v kufri viac druhov oblečenia, pretože nemám rada prekvapenia a tobôž nie nádchu. Som zimomravá,“ vysvetľovala, kým ju podopierajúc vliekla k autu.

„Som vám veľmi vďačná, že ma odveziete domov,“ rozčítaným hlasom povedala Anna a zároveň rukami náhlivo zhrňala sneh z topánok, aby ho zbytočne nevniesla do drahého auta.

„To je maličkosť. Vlastne som rada, že môžem urobiť pre niekoho niečo dobré. Možno si ma konečne Boh či ktosi s podobnou kompetenciou všimne,“ dodala potichu a vyrazila autom smerom, ktorým ju Anna navigovala.

V aute zavládlo ticho. Anna mala tisíc otázok, na ktoré sa však neodvážila opýtať, a žena mala len jednu, na ktorú momentálne zbierala odvahu.

Zastali pre domom Anny a doktora Melichara Behmovcov. Anna sa neponáhľala z auta vystúpiť, pretože mala nutkavý pocit, že by sa mala s touto ženou zbližiť. Akokoľvek sa snažila byť neprístupná, Anna cítila, že je to iba jej obranná póza, akési čudné rozhodnutie, ale v skutočnosti je iná. Chcela ju spoznať. Mala v sebe odmeranosť, akú v sebe niesla aj jej dcéra, a to ju k žene priťahovalo ešte nástojčivejšie.

„Už sme tu,“ povedali naraz a potom sa na seba pozreli a rozosmiali tým krátkym oslobodzujúcim smiechom, ktorý uvoľňuje napätie medzi ľuďmi.

„Pekný dom. Nevedela som, že bývate kúsok odo mňa,“ zhodnotila žena a pohľad jej ostal zapichnutý do rozsvieteného okna domu.

„Ďakujem. Pekný, ale pre nás s mužom je už zbytočne veľký.“

„Keby človek vedel, čo ho čaká, staval by iné a inak,“ povedala žena a pozrela sa Anne priamo do očí a neuhla pohľadom ani po chvíli zvláštneho ticha.

„Keby človek vedel, čo ho čaká, správal by sa inak,“ dodala Anna a už-už ju chcela pozvať do domu, keď ju žena predbehla.

„Nechcete prísť zajtra ku mne na kávu?“ spýtala sa a srdce sa jej rozbúchalo, pretože si bola vedomá, že posledné roky u nej na káve nikto nebol, pretože nikoho nepozývala.

„Rada. O kolkej?“ okamžite odpovedala Anna.

Žena sa pozrela na hodinky.

„O takomto čase. Vyhovuje vám to?“

„Dohodnuté,“ podala žene ruku a s úsmevom vystúpila z auta.

Chodník pred domom bol už odhrnutý. Anna sa posmiala, pretože s istotou vedela, že sa o to postaral jej manžel. Posledný rok vyhľadával manuálnu prácu, akoby chcel dobehnúť tie roky, keď sedel za stolom v ordinácii všeobecného lekára.

Žena zručne otočila auto, stiahla okienko a povedala:

„Zajtra si pre istotu vezmite topánky bez opätku. Vraj má opäť snežiť.“ Zamávala Anne na pozdrav a odpíchla sa rýchlosťou, ktorá by sa dala očakávať skôr od muža ako od ženy s tichým hlasom a pohľadom ukrývajúcim tajomstvá.

Keď vchádzala do tichej ulice, kde sa za stromoradiím ukrýval jej dom, premýšľala o tom, či dnes boli vypočuté jej prosby. Na náhody neverila a znamenia jej prichádzali do cesty celý život. *Spadla pred mojim domom práve dnes 15. novembra, keď má Leopoldína meniny. To nemôže byť náhoda.* Otvorila na garáži automatickú bránu a zostala v zaparkovanom aute sedieť s rukami na volante. Všetok nahromadený nepokoj preniesla do prstov na volante. Stisla ho natoľko, až jej na rukách vystúpili nepekné žily. Odvrátila pohľad, akoby nechcela vidieť nič škaredé. Zaklonila hlavu a zhlboka vzdychla.

„Ty sa so mnou veľmi rád hráš,“ povedala pomaly a v hlase mala dôvernosť, ktorú rozozná len ten, kto nás naozaj pozná. Len ona vedela, že slová adresovala Bohu. „Musíš mať o mne vysokú mienku, keď si mi zveril do rúk Leopoldínu.“ Usmiala sa a v očiach mala nehu. Zo zadného sedadla vzala vkusne zabalený darček a už teraz vedela, čo naň Leopoldína povie.

Tak ako vždy, keď ju objala, Leopoldína povedala: *Ja som sa vedela narodiť.*

B ako Bábele

Mal rád život v ústraní. Aj keď byť bratom dvoch starších sestier dvojčiek mu veľa šancí na tento spôsob života neponúkalo, Dionýz sa všemožne usiloval o to, aby aspoň niektoré dni mohol tráviť v tichu, bez dosahu sestier. Uršuľa a Miriam mali v lete dvadsaťšesť rokov a napriek tomu, že boli dvojčiky, podobali sa len v určitých okamihoch. Povahou sa odlišovali tak výrazne, že nikto cudzí ich nevnímal ako dvojčiky. Uršuľa svoj postoj k životu prezentovala ako košík s neznámym lákavým ovocím, takže chcela skúsiť všetko. Aj skúšala. Túto jeseň začala študovať na tretej vysokej škole, pretože dva predchádzajúce študijné odbory ju nudili alebo nespĺňali jej očakávania a po krátkom čase štúdiom zanechala. Dionýz ju však podozrieval z toho, že študovať v podstate nechce. Naplno si chcela užívať iba výhody, ktoré jej zo štúdia vyplývali, a zodpovednosť tak odsúvala do neznáma. Pri jednom rozhovore sa mu zverila, že ju frustruje úroveň vzdelávania a to, koľko priemernosti je medzi študentmi. Na sestrin postoj k štúdiu vtedy na okamih zabudol a snažil sa jej pohľad upriamiť na seba a na to, že štúdium ju osobnostne posilní a získa nadhľad, ktorý bude v živote potrebovať viac ako

vedomosti. Vtedy sa naňho blahosklonne pozrela a pomyslela si, že má pred sebou najväčšieho rojka. Viac sa o podobný rozhovor nepokúšali.

Miriam bola iná. Vedela, čo od života chce, aj to, čo nechce za žiadnych okolností. Presvedčila rodičov, že sa bude spolu s nimi venovať koňom a ranču. Nikoho to neprekvapilo, pretože všetci videli, aká je vo svete zvierat šťastná a aká mĺkva je medzi ľuďmi. Niekedy sa však stávalo, že sa pri večeri rozprávala o tom, čo všetko by sa na ranči dalo robiť. Jej vízie boli realizovateľné a Dionýz bol rád, že aspoň niekto zo súrodencov má k ranču podobný vzťah ako rodičia. Bol im všetkým. Prácou aj oddychom, snom aj potešením. A keďže sa Dionýz narodil až po sestrách dvojičkách, mal v rodine výsostné postavenie. Uršula občas so smiechom a niekedy vyčítavo matke pripomínala, že sa u nich varieva podľa chuťových pohárikov najmladšieho muža v rodine. Pravda bola, že ak sa mama opýtala svojich nedospelo dospelých detí, čo si prajú na obed, dostala tri rôzne odpovede, ale takmer vždy uvarila to, na čo mal chuť syn a dcéry sa prispôbili.

Starodávnym ideálom rodiny je a vždy bolo vychovať syna. Akoby dieťa mužského pohlavia zvyšovalo prestíž rodiny. Syn bol pre rodičov nositeľom priezviska a nepotvrdenou zárukou, že sa o nich v starobe ekonomicky postará, keďže sa predpokladalo, že samostatnosť a určitá dravosť sú v mužoch zakódované. Tieto ničím nepodložené tvrdenia zvyšovali hodnotu mužského potomka v tejto rodine natoľko, že sa tým netajili a dievčatá to prijali ako nemenný fakt, ktorý ich však o lásku rodičov neoberal. I keď myslieť si, že matka je schopná milovať všetky svoje deti rovnako, je mylné. Každé dieťa potrebuje iný druh lásky, tak ako každé dieťa potrebuje inú veľkosť topánok. Deti nemajú rovnaké myšlienky, preto niektoré potrebuje viac objímať, iné viac diskutovať a ďalšie viac posmeľovať či vypočuť. Láska rodičov je presne rozpísaný recept, podľa ktorého sa varí jedlo, z ktorého sa všetci členovia rodiny výdatne najedia pri jednom stole. Ak je niekto v detstve hladný po láske, v ďalších rokoch to už nedoženie,